

Особливості взаємозв'язку емоційного інтелекту та відчуття успішності сучасної молоді

Sanko K.O. The features of correlation between emotional intellect and success feelings of today's youth / K.O. Sanko // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 34. – Kamianets-Podilskiy : Aksioma, 2016. – P. 483–494.

К.О. Санько. Особливості взаємозв'язку емоційного інтелекту та відчуття успішності сучасної молоді. У статті проаналізовано сучасний стан дослідження феномена успішності. Оцінено його важливість для особистості та суспільства у цілому. Проаналізовано погляди зарубіжних та вітчизняних учених на феномен успіху та успішності. Розглянуто декілька аспектів поняття успіху у вітчизняній літературі: як досягнення певного результату, який оцінюється особистістю, як значущий; як суспільне визнання досягнень людини; як удача в досягненні чогонебудь. Описано основні форми успіху. Представлено відмінності між успіхом і успішністю за Л.І. Дементій. Висвітлено розуміння відчуття успішності особистості незалежно від її зовнішніх соціально обумовлених проявів успіху життєдіяльності. Зазначено зовнішні та внутрішні показники успішності та надана їх характеристика. Визначено початок популяризації феномену емоційного інтелекту. Розглянуто бачення вітчизняних учених на структуру емоційного інтелекту та стресозахисну й адаптивну функції, які можуть визначати успіх життєдіяльності людини. Описано чотирикомпонентну структуру емоційного інтелекту Д. Гоулмана та чотири сфери компетентностей за ним: самосвідомість, самоконтроль, соціальна чутливість та форми її прояву, керування взаєминами з оточуючими людьми. Проаналізовано існуючі зарубіжні та вітчизняні дослідження щодо взаємозв'язку емоційного інтелекту з академічної успішності студентів, результативністю професійної діяльності, успішності виконання провідних життєвих завдань. Проаналізовано власне пілотажне дослідження щодо взаємозв'язку емоційного інтелекту та відчуття успішності. Емпірично зафіксовано взаємозв'язок внутрішньоособистісного емоційного інтелекту з відчуттям успішності в сучасної молоді.

Ключові слова: успіх, успішність, відчуття успішності, форми успішності, показники успішності, емоційний інтелект, розуміння емо-

цій, управління емоціями, внутрішньоособистісний емоційний інтелект, контроль експресії.

К.А. Санько. Особенности взаимосвязи эмоционального интеллекта и чувства успешности современной молодёжи. В статье проанализировано современное состояние исследования феномена успешности. Оценены его важность для личности и общества в целом. Проанализированы взгляды зарубежных и отечественных учёных на феномен успеха и успешности. Рассмотрены несколько аспектов понятия успеха в отечественной литературе: как достижение определенного результата, который оценивается личностью как значимый; как общественное признание достижений человека; как удача в достижении чего-либо. Описаны основные формы успеха. Представлены различия между успехом и успеваемостью по Л.И. Деметий. Освещено понимание ощущения успешности личности независимо от её внешних социально обусловленных проявлений успеха жизнедеятельности. Указано внешние и внутренние показатели успешности и предоставлена их характеристика. Определено начало популяризации феномена эмоционального интеллекта. Рассмотрены взгляды отечественных учёных на структуру эмоционального интеллекта и стрессозащитную и адаптивную функции, которые могут определять успех жизнедеятельности человека. Описана четырехкомпонентная структура эмоционального интеллекта Д. Гоулман и четыре сферы компетенций по ним: самосознание, самоконтроль, социальная чувствительность и формы её проявления, управления взаимоотношениями с окружающими людьми. Проанализированы существующие зарубежные и отечественные исследования по взаимосвязи эмоционального интеллекта с академической успеваемостью студентов, результативностью профессиональной деятельности, успешностью выполнения ведущих жизненных задач. Проанализировано собственное пилотажное исследование о взаимосвязи эмоционального интеллекта и чувства успешности. Эмпирически зафиксировано взаимосвязь внутриличностного эмоционального интеллекта с чувством успешности у современной молодёжи.

Ключевые слова: успех, успешность, чувство успешности, формы успешности, показатели успешности, эмоциональный интеллект, понимание эмоций, управление эмоциями, внутриличностный эмоциональный интеллект, контроль экспрессии.

Постановка проблеми. Сучасному суспільству потреба особистість, яка, незважаючи на підвищений рівень стресогенності життя у сучасних нестабільних політичних та соціально-економічних умовах, прагнутиме до досягнення успіху та благополуччя у житті, що тим самим забезпечуватиме як особистісний, так і соціальний прогрес. Практична реалізація цього прогресу багато в чому залежить саме від сучасної молоді, на яку покладено важливу місію знизити рівень нестриманості людей у виявлен-

ні емоцій, що призводить до конфліктів, жорстокості, агресії у міжособистісних стосунках, сім'ї, професійній сфері, який спостерігається нами у сьогоденні. Економічні та соціальні умови призвели до усвідомлення важливості відчуття успішності як для конкретної особистості, так і для здорового суспільства у цілому. У зв'язку з цим набувають актуальності дослідження проблеми успішності та детермінант цього відчуття у молоді. Тому гіпотетичні зв'язки між феноменом емоційного інтелекту та відчуттям успішності людини викликають науково-психологічний інтерес до даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень. Обґрунтованість припущення про потенціал емоційного інтелекту впливати на життєвий успіх особистості зумовлена як результатами існуючих у цій сфері досліджень, так і проголошеним у різних моделях емоційного інтелекту психологічним змістом його компонентів. До них належать: готовність суб'єкта мобілізувати себе на активну діяльність (внутрішньоособистісний емоційний інтелект), вміння підтримувати доброзичливі стосунки з оточуючими, запобігання виникненню конфліктів через регулювання емоційної експресивності (міжособистісний емоційний інтелект), здатність до саморегуляції (інформаційно-перероблюваний компонент) та система диспозицій [9].

Дослідженням емоційного інтелекту як однієї з детермінант успішності у функціонуванні суб'єкта життєдіяльності на зарубіжному та вітчизняному просторі займаються такі вчені, як Д. Гоулман, Г. Орме, К. Саарні, Дж. Майер, П. Саловей, Р. Бар-Он, К.В. Петрідес, Е. Фернхем, К. Стайнер, Д.В. Люсін, Е.Л. Носенко, Н. В. Коврига, Г. Гарскова, В.М. Дружинін, І. М. Андреева, О. І. Власова, А. Г. Четверик-Бурчак.

Зазначимо, що вивчення емоційного інтелекту як потенційного чинника-предиктора життєвого успіху є досить актуальним та дослідженим феноменом у вітчизняній та зарубіжній психологічній науці. Проте більшість досліджень спрямовані на зв'язок емоційного інтелекту з професійною або академічною успішністю, що робить актуальним та спонукає до дослідження зв'язок емоційного інтелекту з самовідчуттям успішності в людини незалежно від її зовнішніх проявів успіху життєдіяльності.

Метою статті є розгляд поглядів щодо феномену успіху, успішності та визначення зв'язку емоційного інтелекту з відчуттям успішності сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу. Розгляд проблеми успіху і факторів, що впливають на його досягнення, в зарубіжній і вітчизня-

ній психології має свою специфіку. Так, в зарубіжній психології проблема розроблялася протягом усього ХХ століття багатьма школами і напрямками, а саме: в рамках гуманістичної психології А. Маслоу, К. Роджерсом, в соціально-когнітивній теорії А. Бандурою, в індивідуальній психології А. Адлером, в дослідженнях конкретної діяльності К. Левіном, Д. Мак-Клелландом та ін. Успіх в Україні довго не виступав цінністю ні для суспільства, ні для науки, була орієнтація на «зрівнювання», деіндивідуалізацію. Поняття успіху у вітчизняній літературі розглядається в декількох аспектах. По-перше, це досягнення певного результату, який оцінюється особистістю як значущий (об'єктивні показники досягнень і їх суб'єктивна оцінка). По-друге, під успіхом розуміється суспільне визнання досягнень людини (соціальний, нормативний аспект успіху). По-третє, під успіхом розуміється удача в досягненні чого-небудь, що відповідає вітчизняній ментальності [7].

Сучасні дослідження трактують успіх як певний рівень досягнень, позитивний результат діяльності суб'єкта з досягнення соціально значущих цілей та форму самореалізації та саморозвитку [7]. Л. І. Дементій розрізняє поняття успіх і успішність. У понятті успіх фіксуються об'єктивні досягнення у конкретній діяльності і в житті в цілому. А поняття успішність відображає суб'єктивне переживання досягнення успіху і пов'язується з результативністю власної діяльності, з продуктивністю зусиль особистості [2]. Зазначимо, що у нашому дослідженні ми використовуємо саме поняття успішності, тобто самовідчуття успішності особистості незалежно від її зовнішніх соціально обумовлених проявів успіху життєдіяльності. Г. Тульчинський виділяє чотири основні форми успіху: 1) успіх-популярність – соціальне визнання, ступінь обдарованості людини; 2) успіх-визнання авторитетними експертами, якими можуть бути члени сім'ї, друзі, колеги; 3) успіх-подолання і самовизначення проблем і протиріч життя за рахунок здібностей і волі (самооцінка і самоповага); 4) успіх-покликання – задоволення особистості приносить діяльність, яка є джерелом самореалізації особистості [8].

У дослідженнях К. О. Абульханової-Славської, Д. О. Леонтьєва, В. О. Петровського та інших успішність особистості розглядається у рамках діяльнісного підходу і психологічної практики як проблема особистісного зростання, проблема розвитку самоідентичності, адаптованості до зовнішніх умов життєдіяльності, проблема, пов'язана з формуванням у особистості стилю діяльності, і, в цілому, індивідуальної стратегії життя [1].

Вітчизняна вчена Т.М. Титаренко визначає вдале життя як таке, що влаштовує, суб'єктивно задовольняє людину та визначається тим, як саме вона оцінює свої можливості, враховує свої обмеження та наскільки адекватно моделює його майбутню траєкторію відповідно до очікувань оточення та власного потенціалу [9]. Схильність людини до переживання позитивних емоцій, вміння у разі необхідності контролювати та модифікувати власні емоційні стани та емоції оточуючих, виступають ймовірними детермінантами успішності життєдіяльності особистості [9]

Виходячи з концепції соціально-психологічної адаптації А.О. Реана, можна виокремити зовнішні та внутрішні показники успішності. Учений вважає, що до зовнішніх показників можна віднести характеристики успішності «приспособлення» людини до умов життєдіяльності. До форм прояву успішності приспособування можна віднести рівень матеріального благополуччя, соціального статусу людини. Внутрішнім критерієм рівня пристосованості до умов життєдіяльності є відчуття емоційної стабільності, задоволеності життям, комфорту.

Рівень узгодженості зовнішнього та внутрішнього критеріїв прояву адаптованості до умов життя є надійним критерієм успішності життєздійснення людини, констатувати яку можна лише за умови відповідності вимогам обох критеріїв [9].

Наукові дослідження та життєва практика демонструють, що найбільшого успіху в житті досягають ті, хто в змозі в критичний момент узяти себе в руки і не піддатися гніву, подразненню або смутку, тобто люди, котрі здатні управляти емоційною сферою.

Зазначимо, що початок етапу популяризації феномена пов'язують з публікацією книги Д. Гоулмана «Емоційний інтелект». Автор відводить емоційному інтелекту значне місце у визначенні успішності життєдіяльності людини, важливіше, порівняно з традиційним IQ, який на його думку, прогнозує лише 10–30 відсотків ефективності професійної діяльності. Згідно з концепцією вченого, емоційний інтелект – це «здатність людини тлумачити власні емоції і емоції оточуючих з тим, щоб використовувати отриману інформацію для реалізації власних цілей» [9]. Цю концепцію можна вважати змішаною, оскільки вчений включає до складу емоційного інтелекту різні за своєю природою, структурою і функціями компоненти. У своїй книзі автор виокремлює такі складові емоційного інтелекту: а) знання власних емоцій, що охоплюють процеси ідентифікації і найменування емоційних станів, розуміння взаємозв'язків, що виникають

між емоціями, мисленням і діями; б) управління емоціями – контроль над емоціями та заміна небажаних емоційних станів адекватними; в) мотивація – як здатність входити в емоційні стани, що сприяють досягненню успіху; г) здатність розпізнавати емоції в інших людей, бути чутливим до них і керувати емоціями інших; г) підтримка стосунків, здатність вступати в міжособистісні стосунки з іншими людьми та підтримувати їх [9]. Структура емоційного інтелекту Д. Гоулмана вважається ієрархічною, оскільки ідентифікація емоцій є передумовою управління ними. У той же час одним з аспектів управління емоціями є здатність продукувати емоційні стани, що призводять до успіху. Ці три здібності, звернені до інших людей, є детермінантою четвертої – входити в контакт і підтримувати доброзичливі взаємини.

Як зауважує І.М. Андреева, пізніше Д. Гоулман запропонував чотирикомпонентну структуру емоційного інтелекту [1]. Він виділив чотири сфери компетентностей, до яких входять: а) самосвідомість, яка охоплює характеристики адекватної самооцінки, емоційної самосвідомості та впевненості у собі; б) самоконтроль, що включає контроль над емоціями, відкритість, адаптивність, жагу до перемоги, ініціативність та оптимізм; в) соціальну чутливість та форми її прояву: співпереживання, ділову обізнаність, запобігливість; г) керування взаєминами з оточуючими людьми, що виявляється у прагненні надати їм допомогу у самовдосконаленні, сприяти змінам, ефективно вирішувати конфліктні ситуації, стимулювати командну роботу і співпрацю, надихати та здійснювати вплив на оточення [9].

Е.Л. Носенко та Н.В. Коврига відзначають існування ієрархічної структури рівнів сформованості емоційного інтелекту. Автори розглядають емоційний інтелект як емоційну розумність, що виконує стресозахисну та адаптивну функції, і через них визначають успіх життєдіяльності людини. Це відбувається залежно від емоційного ставлення людини до світу, інших людей та самого себе [4].

Визначимо, що погляди та дослідження учених з проблеми успішності особистості уможливають розгляд емоційного інтелекту як насправді надзвичайно важливої інтегральної, динамічної, контекстуалізованої властивості особистісної ідентичності, яка реалізується через здібності розуміти емоції, узагальнювати їхній зміст, виокремлювати емоційний підтекст у міжособистісних стосунках, регулювати емоції так, щоб сприяти через позитивні емоції успішній когнітивній діяльності та долати негативні емоції, які заважають спілкуванню та самовідчуттю успішності.

Цікаві дані, що стосуються неоднозначного характеру взаємозв'язку емоційних здібностей і академічної успішності студентів, були отримані О. І. Власовою. Ученою статистично підтверджено гіпотезу про те, що зі зменшенням показників успішності навчання пов'язане зростання управління емоціями досліджуваних. На думку дослідниці, низький рівень академічних здібностей на рівні індивідуальної саморегуляції компенсується працьовитістю і добросовісним ставленням або самореалізацією в іншу, наприклад, неформальну сферу людських взаємин [1].

Зазначимо, що проведені дослідження K.S. Law, продемонстрували зв'язок емоційного інтелекту з результативністю професійної діяльності, було знайдено кореляційний зв'язок між рівнем емоційного інтелекту та оцінкою успішності виконання завдання керівником [9].

Нещодавнє дослідження проведене вітчизняною вченою А.Г. Четверик-Бурчак, продемонструвало, що внутрішньоособистісний та міжособистісний компоненти емоційного інтелекту (при їх високому рівні сформованості) можуть виступати в якості потенційних детермінант успішності виконання провідних життєвих завдань. [9]

Розглянемо результати проведеного нами пілотажного дослідження, у якому брали участь випускники загальноосвітніх шкіл, інтернатів м. Миколаєва та студенти перших курсів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського у кількості 20 осіб з рівномірним представленням у виборці досліджуваних чоловічої та жіночої статі, віком від 17 до 20 років. Однією з задач пілотажного дослідження було визначення кореляцій між емоційним інтелектом та відчуттям успішності молоді. З метою вирішення поставленої задачі у дослідженні використовувався комплекс теоретичних, емпіричних методів і методи статистичної обробки даних. До теоретичних методів увійшли аналіз, синтез, узагальнення досліджуваних даних із теми дослідження. До комплексу емпіричних методів належать: спостереження, бесіда та психодіагностичні методики: опитувальник емоційного інтелекту «ЕмІн» Д.В. Люсіна, опитувальник емоційного інтелекту К. Барчарда (в адаптації Г.Г. Князева, Л.Г. Митрофанової, О.М. Разумникової) для вивчення рівня емоційного інтелекту та методика діагностики індексу успішності на основі техніки репертуарних ґрат Дж. Келлі для визначення самовідчуття успішності людини (у розробці О.С. Новікова). До комплексу методів статистичної обробки даних увійшли де-

скриптивний та кореляційний аналіз. При обробці даних використовувалась комп'ютерна програма SPSS 17.0.

У результаті проведеного пілотажного дослідження виявлено, що більшість респондентів (60%) мають середній рівень загального емоційного інтелекту, це говорить про те, що люди, як правило, не завжди здатні розуміти свої емоції та емоції оточуючих, а також керувати емоціями. Зазначимо, що міжособистісний емоційний інтелект у 50% досліджуваних на високому рівні, що свідчить про розуміння ними емоційного переживання іншої людини, таким людям легко встановити, яку саме емоцію відчуває інша людина, і знайти для неї вербальне вираження. У 45% респондентів міжособистісний емоційний інтелект на середньому рівні, тобто люди не завжди можуть розпізнати емоцію оточуючих, ідентифікувати її, а також контролювати інтенсивність емоцій інших людей. У 5% низькі показники міжособистісного емоційного інтелекту, такі люди не розпізнають наявності емоцій в інших, не кажучи про розуміння їх причинно-наслідкового зв'язку.

Що стосується внутрішньоособистісного емоційного інтелекту, то у 45% досліджуваних він на низькому рівні, що говорить про те, що люди не здатні до усвідомлення власних емоцій, їх розпізнавання та ідентифікації, а також розуміння причин виникнення у себе тієї чи іншої емоції, нездатні до вербального опису. У 20% досліджуваних спостерігаються середні показники внутрішньоособистісного емоційного інтелекту, що свідчить про рідкісні прояви уваги до свого емоційного світу. Високий рівень внутрішньоособистісного емоційного інтелекту демонструють 35% респондентів, що говорить про їх здатність розпізнавання, розуміння та диференціювання емоційного переживання у себе, а також здатності знайти йому вербальний опис, розуміти причини його виникнення та наслідки, до яких пережиті емоції можуть призвести.

При дослідженні самовідчуття успішності у сучасної молоді ми отримали більшість високих показників (80% респондентів). Це свідчить про те, що молодь вважає себе, свої досягнення сьогодні успішними. Та лише 20% – досліджувані з низьким самовідчуттям успішності, тобто дані респонденти не відчувають себе успішною молоддю.

У результаті статистичної обробки даних виявлені наступні значущі кореляції (на рівні 0,05) між розумінням своїх емоцій і відчуттям успішності ($p < 0.05$). Можна припустити, що молодь, яка здатна усвідомлювати свої емоції, розпізнавати та ідентифі-

кувати їх, розуміти причини виникнення тієї чи іншої емоції, здатна до їх вербального опису, знаходиться у стані емоційної стабільності та комфортності, що забезпечує позитивну оцінку власної життєдіяльності. Також виявлено взаємозв'язок між контролем експресії та відчуттям успішності ($p < 0.05$). Можна вважати, що розуміння того, що людина може контролювати зовнішні прояви своїх емоцій надихає її до певного самоконтролю, упевненості у собі та досягнення власних цілей. Виявлено очікуваний зв'язок внутрішньоособистісного емоційного інтелекту з відчуттям успішності ($p < 0.05$). Такий зв'язок може демонструвати, що вміння розуміти та управляти своїми емоціями, викликати й підтримувати бажані емоції та тримати під контролем небажані забезпечують людині легкість знаходження альтернативних варіантів дій з навколишнім середовищем, розуміння результативності власних зусиль, що призводить до усвідомлення себе як успішної особистості.

Висновки. Отже, проаналізувавши отримані результати теоретичного та пілотажного досліджень, на наш погляд, можна припустити, що сучасній молоді для відчуття успішності як для конкретної особистості, так і для здорового суспільства у цілому необхідно розвивати емоційний інтелект як один із чинників успішності. Варто зазначити, що молодь з високим рівнем емоційного інтелекту, яка володіє здатністю до розуміння як власних емоцій, так і емоцій інших людей, уміє ідентифікувати емоції, розуміти причини їх виникнення, здатна до вербального опису емоційних переживань, а також управління емоційною сферою ефективно справляється з мінливими умовами життєдіяльності та відчуває себе успішною. Проте, виходячи з нашого дослідження, зауважимо, що для відчуття успішності переважним є розвиток внутрішньоособистісного емоційного інтелекту, тобто розуміння власної емоційної сфери. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні впливу емоційного інтелекту на адаптивність та психологічне благополуччя.

Список використаних джерел

1. Андреева И.Н. Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии / И.Н. Андреева. – Новополоцк : ПГУ, 2011. – 388 с.
2. Дементий Л.И. Ответственность как детерминанта социальных представлений об успехе и условиях его достижения / Л.И. Дементий, Н.В. Лэйфрид // Вестник Омского университета. – 2012. – Вып. 3. – С. 289–295.

3. Люсин Д.В. Структура эмоционального интеллекта и связь его компонентов с индивидуальными особенностями: эмпирический анализ / Д.В. Люсин, О.О. Марютина, А.С. Степанова // Социальный интеллект : теория, измерение, исследование; под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова. – М. : Ин-т психологии РАН, 2004. – С. 129–140.
4. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: моногр. / Е.Л. Носенко, Н.В. Коврига – К. : Вища школа, 2003. – 126 с.
5. Носенко Е. Л. «Емоційна розумність» як детермінанта успішної життєдіяльності людини і шляхи її операціоналізації / Е.Л. Носенко // Вісник Дніпропетровського ун-ту. Педагогіка і психологія. – 2000. – Вип. 6. – С. 3–7.
6. Обуховский К. Галактика потребностей. Психология влечений человека / К. Обуховский. – СПб. : Изд-во «Речь», 2003. – 296 с.
7. Орме Г. Эмоциональное мышление как инструмент достижения успеха / Г. Орме. – М. : «КСП+», 2003. – 272 с.
8. Тульчинский Г.А. Разум, воля, успех: О философии поступка / Г.А. Тульчинский. – Л., 1990. – С. 120—150.
9. Четверик-Бурчак А.Г. Механізми впливу емоційного інтелекту на успішність життєдіяльності особистості: дис. канд. психол. наук: 19.00.01 / Аліна Григорівна Четверик-Бурчак. – Одеса, 2015. – 187 с.
10. Mayer J.D. Emotional intelligence meet traditional standard for an intelligence / J.D. Mayer, P. Salovey, D. Caruso // Intelligence. – 1999. – 27. – P. 267–298.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Andreeva I.N. Jemocional'nyj intellekt kak fenomen sovremennoj psihologii / I.N. Andreeva. – Novopolock : PGU, 2011. – 388 s.
2. Dementij L.I. Otvetstvennost' kak determinanta social'nyh predstavlenij ob uspehe i uslovijah ego dostizhenija / L.I. Dementij, N.V. Ljeffrid // Vestnik Omskogo un-ta. – 2012. – Vyp. 3. – S. 289–295.
3. Ljusin D.V. Struktura jemocional'nogo intellekta i svjaz' ego komponentov s individual'nymi osobennostjami: jempiricheskij analiz / D.V. Ljusin, O.O. Marjutina, A.S. Stepanova // Social'nyj intellekt : teorija, izmerenie, issledovanija; pod red. D.V. Ljusina, D.V. Ushakova. – M. : In-t psihologii RAN, 2004. – S. 129–140.

4. Nosenko E.L. Emocijnij intelekt: konceptualizacija fenomenu, osnovni funkcii: monogr. / E.L. Nosenko, N.V. Kovriga. – K.: Vishha shkola, 2003. – 126 s.
5. Nosenko E.L. «Emocijna rozumnist'» jak determinanta uspishnoi zhittedijal'nosti ljudini i shljahi ii operacionalizacii / E.L. Nosenko // Visnik Dnipropetrovs'kogo un-tu. Pedagogika i psihologija. – 2000. – Vip. 6. – S. 3–7.
6. Obuhovskij K. Galaktika potrebnostej. Psihologija vlechenij cheloveka / K. Obuhovskij. – SPb. : Izd-vo «Rech'», 2003. – 296 s.
7. Orme G. Jemocional'noe myshlenie kak instrument dostizhenija uspeha / G. Orme. – M. : «KSP+», 2003. – 272 s.
8. Tul'chinskij G.A. Razum, volja, uspeh: O filosofii postupka / G.A. Tul'chinskij. – L., 1990. – S. 120—150.
9. Chetverik-Burchak A.G. Mehanizmi vplivu emocijnogo intelektu na uspishnist' zhittedijal'nosti osobistosti: dis. kand. psihol. nauk: 19.00.01 / Alina Grigorivna Chetverik-Burchak. – Odesa, 2015. – 187 s.
10. Mayer J.D. Emotional intelligence meet traditional standard for an intelligence / J.D. Mayer, P. Salovey, D. Caruso // Intelligence. – 1999. – 27. – P. 267–298.

K.O. Sanko. The features of correlation between emotional intellect and success feelings of today's youth. The current state of the success phenomenon research is analyzed in the article. There is estimated its importance for the personality and society as a whole. The views of foreign and domestic scientists on the phenomenon of success and successfulness are analyzed as well. Some aspects of the success concept are examined in domestic literature.

The basic forms of success are described. There is presented a difference between success and progress by L.I. Dementiy. A sense of personality success understanding regardless its external social manifestations of life activity success are uncovered. There are presented external and internal indicators of success as well as their characteristics. The start of popularization of the emotional intelligence phenomenon is defined and there is given its definition as a person's ability to interpret their own emotions and the emotions of others in order to use this information to realize his/her own goals. There are considered the views of domestic scientists on the emotional intelligence structure, stress-protective and adaptive features that can determine the life success depending on the person's emotional attitude to the world, to humans and to himself/herself. There is also described the four-component structure of the emotional intelligence by Goleman D. We analyzed the existing foreign and domestic researches on the emotional intelligence relationship with the students'

academic achievements, professional activity effectiveness, successful implementation of the major life goals. We also analyzed own flight research on the emotional intelligence relationship and success feeling. We fixed empirically the intrapersonal emotional intelligence relationship with a success feeling of today's youth.

Key words: success, successfulness, success feeling, forms of success, success indicators, emotional intelligence, emotions understanding, emotions managing, intrapersonal emotional intelligence, expression control.

Received July 08, 2016

Revised August 21, 2016

Accepted September 11, 2016

УДК 159.9

Н.М. Семенів

semenivnat@gmail.com

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Semeniv N.M. Theoretical and methodological aspects of ethnic tolerance in the context of interethnic interaction / N.M. Semeniv // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufriieva. – Issue 34. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2016. – P. 494–503.

Н.М. Семенів. Теоретико-методологічні аспекти етнічної толерантності в контексті міжетнічної взаємодії. У статті розглянуто вплив етнічної толерантності на формування та розвиток міжетнічних взаємин, дослідження етнічної толерантності у практиці вивчення міжетнічних відносин.

Встановлено що об'єктом дослідження багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених є етнічна толерантність, її вплив на формування, становлення та розвиток міжетнічних взаємин, їх психологічний зміст і основні функції. Автором зроблено висновок, що сучасне суспільство потребує додаткових соціально-психологічних досліджень, щоб здійснити комплексне вивчення чинників формування етнічної толерантності, її вплив на міжетнічні взаємини, які залишаються недослідженими в цій області психології, залишаючи великі можливості для вчених-психологів.